

Székelyország

«Székely-Udvarhely»

Csib, Háromszék, Marastorda, Torda-aranyos és Udvarhely-
vármegyeik partoktól független, székely érdekű újság.

Előfizetési ár: egész évre 10 K, félére 5 K,
negyedévre 2 K 50 f. Egyes szám 16 fillér. Hirdeté-
sek díjszabás szerint. Megjelenik minden vasárnap.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
BETEGH PÁL
LAPTULAJDONOS.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Székelyud-
varhelyi, Kossuth-utca 31. sz. Telefon 15. sz. Posta
takarékpénztári csekk- és kúlingszámla 10489. sz.

Tisztviselőink hármasságának.

Országos és helyi társaskörök tartják ilyenkor évi közgyűlésüket. Különböző eszmék kelnek szárnyra, hogy megvalósulást nyervén, e hazának minden polgára boldoguljon.

Az elmúlt vasárnap Székelyudvarhely város tisztviselő társadalmának is gyűlésezett és ősi szokásnak hódolva, áldomást tartott.

Ez alkalom hozta felszínre azt a tömör, kevés szóval sokat mondó formás beszédet, melyet **Kövesdy József** kir. pénzügyi tanácsos, pénzügyigazgató-helyettes a kör billikomával a kezében mondott.

Miután ez a beszéd egyéb ohajtandó és minél szélesebb körben életre hívandó eszmék mellett, a tisztviselő társadalomnak három fontos, mindnyájunk részéről helyeselt programponjtát tűzi ki a jövő törekvés céljával, egész terjedelmében ide iktatjuk, hogy alkalmat adjunk a Székelyföld összes tisztviselőinek egységes tömörülésére s ezzel a mi speciális viszonyaink között oly fontos vezetőelem: érdekeinek előmozdítására.

A beszéd így szól:

Mélyen tisztelt vendégek!
Kedves Pályatársaim!

A székelyudvarhelyi tisztviselői olvasóköri engem tisztelt meg azzal a szép feladattal, hogy a most lefolyt közgyűlést bezáró társas összejövetelnél

hagyományossá emelt szokás szerint, a kör serlegével felköszöntőt mondjak.

a szemlét tartok városunk érdemeiben gazdag jelesei közt, sőt ennél az asztalnál is, látom és érzem, hogy igen sokan vannak erre a feladatra méltóbbak és tudom, hogy ezt a nagy megtiszteltetést csak hajlottabb koromnak és talán annak a felismert tulajdonságomnak köszönhetem, hogy tisztviselő társaimat őszintén szeretem.

Érzem gyengeségemet, de erőt ad az a tudat, hogy azt, aminek kifejezésére ajkaim gyengék, társaim kiolvassák szememből, szíveimből.

A tisztviselők serlegével kezemben mielőtt is szólhatnék egyeből, mint a magyar köztisztviselőről, annak feladatáról és bajairól?

A magyar köztisztviselőnek minden más magyar embernél szentebb kötelessége szeretni ezt a drága hazát, mert hisz erre nemcsak szíve, hanem esküje is kötelezi; fáradságot nem ismerve, lelkesen és becsületesen betölteni azt a hivatást, a melyre vállalkozott.

Szeressük hát ezt az édes anyaföldet, becsüljük honfitársainkat és nyujtsuk nekik a haza nevében mindazt, amire az emberi és polgári jogok alapján igényük van.

Szeressük egymást rang- és ágazat szerinti különbség nél-

kül! Döntsük le ezeket a békebontó válaszfalakat, egyesüljünk a haza és a nagy nemzeti érdekek szolgálatában!

Mi tisztviselők egymásra vagyunk utalva s ha csak egy kisse gondolkozunk, tisztán látjuk, hogy egyik ágazat a másikkal kapcsolatos.

Mindnyájan egy nagy gépezetnek vagyunk alkatrészei, melyek közül a gép működéséhez egyik sem nélkülözhető.

Sajnos, a tisztviselők bajairól igen sokat kellene beszélnem, oly sokat, ami egy pohárköszöntő keretében el nem fér. Ezért csak azt említem fel, ami legjobban fáj:

A tisztviselői jogokat és kötelességeket pontosan megállapító szolgálati pragmatika alkotása;

a tisztviselőt labdává lealacsonyító ósdi fegyelmi eljárás helyébe független fegyelmi bíróság felállítása;

Vedd el cifra Sári!

Házasulandó ifjuságunknak.

Írta: **Deák Miklós** székelyszentmihályi unitárius pap.

(Folyt. és vége)

Két esztendeje már, hogy cifra Sári Virág Józsefné lett és azóta házuknál nem ért véget a dárídó. Új ruha, új cipő, kláris gyöngy halom számmal álltak az új pár házában. A mi bécsi rongy, tán már mind megvették és még sem elég soha. Egyik földet a másik után akasszák a szegre. Az asszony minden kívánsága teljesül s mégis többször várja szitokkal, mint vacsorával; atokkal, mint öleléssel munkából hazatérő urát.

Másoknak, azoknak az al- vagy felszegei legényeknek mindig készen

a valódi érdem rovására évek hosszú során át lábra kapott protekció rendszer kiküszöbölése; — ezek a tisztviselők halasztást nem tűrő igényei.

Ezekért küzdjünk; támogassuk azokat a mozgalmakat, melyek előbb utóbb ezeknek a nagy céloknak elérésére vezetnek.

Arra emelem ezt a serleget!

Adjon a magyarok jószágos Istene a tisztviselői karnak erőt, kitartást és sikert nehéz küzdelemhez!

Áldja meg oly sokszor szenvedett magyar hazánkat!

Virágoztassa fel olvasó-körünket és tegye a székelyudvarhelyi tisztviselők egységes, kedvelt otthonává!

A könyörület névben szólunk jó lelkű emberársainkhoz. Szánakozzának egy hét hónap óta betegágyon sanyalódó, becsületes életű özvegyen, ki jobb sorsa után most nélkülözve, emberársai irgalmas segítségét kéri.
Szíves adományokat illetékes helyére küld a „Székelyország” szerk. Székelyudvarhely

van minden jó, de annak, ki az összerogyásig dolgozik, alig jut s ha jut is, csak panasszal jut az Isten-áldásából.

— Mim van nekem a te hajlékban? — kérdi nem egyszer urától. Hát azt hiszed, hogy szépségemet elhervasztom nálad, ezekért a szegre akasztott rongyokért. Hát azt hiszed, hogy ott künn Pest-Budán, honnan hazajöttem, karom ölelését, ajkam csókolását nem fizetnék nekem arannyal, ezüsttel? Nem vagyok én bolond, hogy itt raboskodjam, mikor szabad is lehetnék. Tudd meg, ha rólam nem gondoskodik: pillangóvá leszek, más virágra szállok és itt hagylak, mint Szent Pál az oláhokat!

— Sári! van-e lelked, hogy így beszélsz velem? Itt hagynál engemet? Te, a kiért feláldoztam mindenemet, a kiért dolgoztam éjjelnappal! Munkám gyümölcsét mindig hazahoztam neked! Az enyém volt a gond, a tiéd a könnyű élet!

A jövő.

VIII.

Ugy a házi, mint a gyári ipar megteremtése és annak, valamint a kisiparnak virágzóvá tétele társadalmi feladat. Az államhatalomnak ehhez csak a kereteket lehet megadni, míg a keretek kitöltése éppen úgy, a mint a kaptárba behelyezett keret lépének elkészítése a méhek dolga, — társadalom feladatát képezhetik.

A felhozott példa azonban azt mutatja, hogy amiként a méhtartó gazda keretet ad, sőt egy-egy darab műleppel is megkönnyíti a méhek munkáját, úgy az államhatalomnak is fontos, félremagyarázhatatlan kötelessége a keretek megteremtése s a társadalomnak erkölcsi és anyagi támogatása.

Ezek a keretek, pedig lényegesen különböznek, mások azok, amelyek a házi ipart, mások ismét, amelyek a gyári ipart vannak hivatva megteremteni és tökéletessé fejleszteni, s így természetes, hogy azokat külön külön kell tárgyalnunk.

A házi ipar folytatásához három lényeges kellék kívánatik meg és pedig a tudás, a kitartás és az értékesítés.

Az állam fontos pénzügyi érdeke az, hogy a polgárság jóléte emelkedjék, mert hiszen a jólét maga után vonja a fogyasztó emelkedése révén az állam pénzügyi javulását is, amire tekintettel az állam elvitathatatlan kötelessége a polgárság jólétének fokozásához szükséges anyagi erő előteremtése.

Az állam különben ridegen nem is zárkózott el ezen kötelesség teljesítése elől, sajnos azonban a nyújtott eddigi segélyek, mert amint már előzőleg kifejtettük helytelen irányban

Azok a szegre akasztott rongyok, az én eladott földeim, azok a kláris gyöngyök ott a nyakadon, az én teheneim. Mit kívánhatsz még? Hiszen tudod, hogy az életemet is odaadnám érted!

— Nem kívánom én a te életedet, de beláthatod, hogy itt el nem hervadhatok ingyen, szolgálód sem lehetek csupán ruházatért. Ha szeretsz: add jelét! Van neked még háza, van neked még földed. Osztózzunk meg szépen. A ház a tied, a föld az enyém legyen. Eddig én ettem a te földednek termését, ezután te eszed az enyémet. Nekem nem volt keserű a te kenyered, hát az enyém mért lenne az neked, ha igazán szeretsz?

— Fiam, fiam, szegény szerencsétlen fiam! — hangzik ki egy gyöngye, egy erőteljes hang a szomszéd szobából — kigyó beszél veled. Ne hallgass szavára! Rád tekerődött már. Torkod fojtogatja. Tépd le magadról. Dobd ki a szemétre. Ha reá hallgatsz, az első ág a mit a kezédbe vész, a te koldusbotod lessz.

Az anyai tanácsnak ismét nem volt foganatja. Cifra Sári célhoz ju-

alamizsna-jellegűen adattak ki, csak egyesek érdemtelen előnyét képezték s egyedül és kizárólag azt az eredményt teremtettk meg, hogy a nép zömének elkeseredését váltották ki, a másik részének pedig a dologtalanságra irányuló hajlamát fokozták.

Talán külön nem is szükséges volna kiemelni az, hogy az embert tisztességes munkájának gyümölcse, jóleső érzéssel tölti el és arra ösztönzi, hogy újabb, kitartó munkával, az elért gyümölcsök állandó élvezhetésére magát képesítse. Az alamizsna pedig arra a tudatra ébreszt, hogy nem a munka, nem a becsületés kitartó igyekezet, hanem az összeköttetés adja meg a boldogulás előfeltételét, s nem törődve azzal, hogy ebből gyűlt vagyonnak, ebből kell elveszni, igyekszik a nyert alamizsnának mielőbb nyakára hágni.

Az államhatalomnak tehát kötelesség segélyezését úgy eszközölni, hogy az a nép általános jólétének fokozását megteremteni hivatott kitartást és munkaszeretetet általánossá tehesse.

Ilyen módja volna a segélyezésnek az a módja, ha vidékek szerint szakértőkkel taníttatná azt a házi ipart, amelynek üzésére a lakosságnak nagyobb hajlama van és a társadalommal együtt gondoskodna a házi ipari termékek értékesítéséről.

Minden egyes vidék lakossága ugyanis bérce hazánkban más-más házi ipart folytat ma, s bár rátermettsége, ízlése meglepő, mégis minden háziparunk eimaradt és tökéletessé fejlődni nem bír. Ha ennek okát vizsgáljuk, arra a meggyőződésre jutunk, hogy az bizony nem másért, hanem kizárólag azért van, mert amíg a termelést fokozni megfelelő mód, tőke hiányában nem lehet, álmodnunk sem szabad azt, hogy a természet szülte tehetségek

tott. Szegény anya nem ad több tanácsot elvakult fiának. Meghalt, mikor megtudta, hogy cifra Sári lett a föld tulajdonosa.

Vajon igaz volt-e az anya sejtése?...

Igaz! Cifra Sári titkon vevőt keresett és a temetés után megszökött a földek árával.

Az első ág, mit a kezédbe vész, a te koldusbotod lesz. Az anya mondotta és az anyának igaza volt. A kamat, a kontó, a felgyűlt sok adósság miatt megüdülték a dobos Virág József hajléka előtt.

Elment háza, csüire, gyönyörű két ökre... mindene, csak a koldusbot és a gyalázat maradt meg neki. Mikor utóljára lépett ki az udvaráról, majd meghasadt szíve nehéz bánatában. Megölelte volt kapuja fáját, megcsókolta volt udvara porát — és könnyet fakasztva zokogta búcsúját:

— Volt nekem két ökröm.

két szép villás szarvu, Cimeres két ökröm, fehér, mint a hattyu.

Cselő Csáko, Bimbó!

Az ekét tartottam,

Dalolt a pacsirta, a mikor szántottam.

szakcszerű vezetés nélkül tudásukat fokozni, tökéletessé tenni képesek legyenek.

A társadalom anyagiakban szegény s így arra, hogy szakoktatókat alkalmazzon — fájdalom — képtelen s miután ma a vevőközönségnek tulhajtott igényei, az értékesítés sem lehető tökéletessé, csak akkor, ha a házi ipar szép, hasznos s mindamellett olcsó árukat produkál, amit azonban a házi ipart üzök szakcszerű kiképzése után érhetünk el egyedül.

Adjon tehát módot az állam arra, hogy szakitanitók céltudatosan és tökéletesen tanítsák meg a házi ipar minden szükséges tudnivalóját, a mint tette azt Hajdumegyében a már világhírűvé vált szalmafonásnál s adjon módot továbbá arra, hogy a házi ipari termékeknek Budapesten, az ország szívében állandó beváltó, értékesítő raktára legyen.

Ha ugyanis ezt elérjük, a székely nép természeti hajlama a tökéletes munkásságra fokoztatik, kitartása pedig, mert látni fogja, hogy munkájának gyümölcse bármely percben készpénzre váltható, igen kedvezően emelkedik.

Egy ilyen értékesítő telep forgótőkéje elviselhetetlen terhet nem jelent az államháztartásra, de mert a hatása nyomán fakadó jólét az adójövedelem emelkedését elmaradhatlanul maga után vonná, még oly tőkének sem minősíthető, amely busás jövedelmet ne biztosítana.

Egyébként pedig hangsúlyoznunk kell azt is, hogy ez az értékesítő telep eszméje nem utópia; akik sikerében nem bíznak, gondoljanak arra, hogy az a telep a vasuti indóházakban, az ország összes kereskedéseiben és szövetkezeteiben bonyolítatná le a forgalmat, sőt egyes

Egyszer csak azt mondták:

Ki ad többet érte? Ökrömet a törvény elköttyavetyélte. Hiába dalolsz már — mezei pacsirta. Szegény ember sorsát — Boldog Isten bírja.

Oda ért a temetőbe. Lelke úgy viharzott, az ajka beszélt: Nincsen már egyebem, csak szülőim sirja — szegény ember sorsát, boldog Isten bírja.

Nincsen már egyebem, csak szülőim sirja! E sirnál vallom be: Édes anyám mindig javamat akarta. Édes anyám! mért nem hallgattam szavadra! Megfogadnám, de már késő!... A mi elmúlt, vissza nem jő! — Édes apám, áldott lelkű anyám. Ide jár ezután a ti rossz fiatok, késő bánat üzi, késő bánat hajtja. Itt a sirotofnál siratja bűneit, itt kulcsolja össze imára kezeit; itt kér megbocsátást sebzett lelketektől és ki ott fönn van: az irgalmas Istenről. Lessz-e könyörület én árva fejemen? Lessz-e üdvössége összetört szívemnek? Oh, legyen, hiszen magam beszélem: Átok ül azon a gyermekem, ki nem hallgat az anyai szóra!...

cikkekre (mennasszonyi kelengyék stbbi) előre megrendeléseket is fogadhatna el, — s ha ezt figyelembe veszik, reá jönnek arra a tudatra, hogy bizony ez az az egyedüli mód, amely a székely házi ipart ismerő termékeit keresett cikkekké tegye.

Az értékesítő telep és a termelők érintkezésén azután a helyi gazdakörök s értékesítő szövetkezetek egész természetes és helyes mederben bonyolíthatnák le.

Haladó székely község.

— Buzaházai Gazdakör. —

(Saj. tud.) Egy kisded Székely-országot teremtett P. Szentmártoni Bálint igazgató tanító a buzaházai (Marostordavm) Gazdakör elnöke falujából, mely kisebb keretben méltán sorakozhatik Felsőcsernáton és Homoródszentpál példás előhaladásához, ahol Megyaszi Mihály református és Ürmösi József unitárius papok apostolkodtak a székely nép érdekében.

De beszéljenek a tények. Beszéljen az a rövid tudósítás, mely a száraz tényekről így számol be.

A buzaházai Gazdakör P. Szentmártoni Bálint elnöklete alatt évi közgyűlést tartott. Az elnök megnyitójában örömmel parentálta el az elmúlt abnormis 1913 as évet, mely rossz időjárás és többszöri árvize miatt, emlékül nyomort és szenvedést hagyott ránk.

Az elnöki bejelentések kapcsán meglepődését fejezte ki a gépek okszerű használatáért és hogy a békeltető bíróságnak munkája nem akadt.

Örömmel jelentette továbbá azt is, hogy a Népház a miniszteri kirendeltség hathatós támogatása mellett fölépült s így a mese(ennek mondták néhányan a tervezést most két éve), valóra vált és a hely, a szoba, melyet asztalok, székek, szekrények, képek díszítenek — mind a mienk, a Gazdaköré!

A többféle bizottságok kiküldése után, a pénztárnok jelentése következett. Bevétel 451 K 9 f, kiadás 422 K 72 f, pénzmaradék 28 K 17 f várandóság 60 K, leltár értéke 1619 K, összesen 1707 K 17 f.

Ime, 5 év eredménye egy ilyen kicsiny községben, hol ezelőtt még tengeri morzsoló sem volt!...

A könyvtárnok jelentése szerint, a könyvek sem hevernek, mert több, mint 100 kötet került ki olvasásra a könyvtárból.

A vetőmagvak előjegyzése után, Szentmártoni Bálint elnök tartotta meg sorozatos előadásának második pontját: „Patronage” címen, mit a tagok és vendégek érdeklődéssel hallgattak. Az előadást Szabó József és Kilyén Eszter tanulók szavalata követte.

Tisztújítás rendén, a volt tisztviselők közfelkiáltással megválasztat-

tak és ezzel a gyűlés azon reményben, hogy 8 nap múlva ismét találkozunk, véget ért.

Ilyen és ehhez hasonló munkálkodásokról szeretnénk minél gyakrabban és minél szélesebb körökből megemlékezni. Hadd lássák távoli székely testvéreink, hogy vannak a Székelyföldön, akik megérdemlik a nagy költő szövegét:

„Nem fájult el még a székely vér,
Minden cseppje drága gyöngyöt ér”

Szegény özvegy asszony.

Zord téli időben,
Hogyha nincsen fája,
Rőzsét gyűjt magának
Erdő magányában,
Szegény özvegy asszony.

Amíg összegyűjti
A sok fönnyadt ágat,
Lelkén ima szálldos
Az eget Urához,
Özvegyek Atyjához.

A falu zugában,
Keskeny utcáskában,
Ahol senki sem jár
Ott lakik egyedül,
Szegény özvegy asszony.

Csendes viskójában
Este tűzvillág van,
Rongyos ruhájában
Ugy virraszt magában,
Szegény özvegy asszony.

Neki is volt régebb
Vidám, derűs arca,
Csakhogy a bóbánat
Ráncot hagyott rajta:
Szegény özvegy asszony!

El — s vissza gondolja
A régi időket,
Deresedett haja
Eszébe juttatja
Hű élete — párját
S' sir az özvegy asszony.

Elgondolja, hogyha
Élne szegény ura,
Só — s fáravalóra
Most nem volna gondja,
S' sir, az özvegyasszony.

De most ki akadna,
Aki rá gondolna
Buján enyhíteni,
Könyét letörölni
Bús özvegy asszonynak?

Ne hagyj Uram senkit
Oh! ne hagyj árvának,
Add az özvegyeknek
Dus vigasztalásod,
Ne vondd meg ő tőlük
Atyai áldásod!...

(Felolvastam a „Paedagogiai Társaság” 1914. jan. 18-án tartott ismeretterjesztő előadásán Kézdivásárhelyt) (Lemhény.) Péterffyné Megyaszay Anna tanítónő.

Vissza Erdélybe!

Budapest, 1914 febr. 1.

Székely népiünk munka híján ré-
óta nyomorog, noha az oláhok sem
különb. Az oláhnak nincsenek
nagy igényei, képes egy marék ku-
koricával is beérni. A székely né-
jobb sors után vándorolt és Romá-
niába vándorolt. Sok a székely Ro-
mániában, ezeknek utódai előlho-
sodnak és majdan a janicsárok
módjára ellenünk és ősi hazájuk
ellen fognak fegyvert.

Ha már kenyér után kell látnia a
székelynek, inkább kivándorol Romá-
niába, semhogy Amerikába hajóköz-
zon drága pénzért. Piculákat szerezni
a székelynek könnyebb a közeli
Romániában, mint a reá nézve tel-
jesen idegen Amerikában. A kiván-
dorló székely többé-kevésbé tud is
oláhlul, minék menjen angliusul be-
szélők közé.

Erdélynek székelysége ez uton
megfogyott. De jött az árvíz és nyo-
morúság. Felszedték a cökmókot és
jórészt cselédnek állott apraja-nagya,
ki amerre egy falat kenyeret remélt.
Ma Budapesten rengeteg sok a szé-
kely leány mint cseléd és a székely
legény mint napszámos, kocsis és
egyébféle cselédsorban álló személy.

Lassankint lekopik róluk a székely
nemzetségnék ősi erénye, levetik a
szülőföld szötteit és a budapesti
fertőzött levegőben erkölcsileg is
hanyatlanak. Idővel annyira meg-
stokják a pesti életet és erkölcsöket,
hogy nem törődve többé szülőfalu-
jokkal, inkább itt lézengenek a cifra
városban és irtóznak hazamenni a
földet művelni, paraszti sorba vissza-
állani.

Am helyes, az inségesek kapjanak
munkát, amig kiheverték a természet
moštohaságát és egy kis pénzmag-
hoz jutottak. De ne telepítsük őket
ide, sem más városokba, hanem
minden erőnkkel igyekezzünk ezt a
mi határőrző és a magyarságot, Er-
délyt fenntartó népiünket a saját
szülőfalujában foglalkoztatni, a régi
tűzhelyhez visszaédesgetni. Régi hi-
bája volt a magyar kormányoknak,
hogy ipari és gyári központokat és
telepeket csupa olyan nemzetiségi
vidéken segítettek létrehozni, amely
vidékek népe ellensége a magyarnak.
Erdélynek földi kincsei kiaknázat-
lanul hevernek. a földgáz is talán
afölötti mérgében tört ki a földből,
hogy nem törődünk Erdély földi
kincseivel és hatalmas ercjét felénk
mutatva, új erőforrást kínált iparte-
lepek létesítésére. Ne biztassuk a
székelységet a fővárosi életre, szük-
ség lesz Erdélyben még azokra a
székelyekre is, akik második generá-
cióban élnek a külföldön.

A kormánynak, az E. M. K. E.-nek,
a társadalom összes egyesüléseinek,
minden vagyonos hazafiúnak köte-
lessége oda hatni, hogy Erdélyben
hatalmas ipart teremtsünk a kiván-
dorolni kész népnek foglalkoztatá-
sára. Jártam nem régen a székely-
lakta földnek legkeletibb részén és

csodálatosan tapasztaltam, hogy az
atyafiak bizony egyébről sem mesél-
nek, mint: hogyan lehetne kevés
pénzzel miessze külföldre (akár Ame-
rikába) elutni. Ipart foglalkozást és
biztos kenyeret Erdélyi véreinknek,
akkor egy sem kívánczik külföldre,
de még Budapestre sem.

Teremtsünk ipart a Székelyföldön,
mert elvesz előttünk a mi végvárunk
és mint az érett alma hull ölükbe
azoknak, akik már régtől vágyódnak
reá. Rendszeres munka kell ide
és évtizedekre előre előirányozott
tervezet, kész munkaprogram. Min-
den perc drága, minden napi késés
csak katasztrófát jelenthet.

Székely népiünk, eredj a várfokára;
otthon a te őseidnek vére által szen-
telt földön folytasd azt a munkát,
amit ősapáitok miveltek és őrizd
meg Erdélyt az ellenség elől. Vissza,
vissza székelyek, haza: Erdélybe.
Avagy nem cseng a fületekbe a
harsona hívó, bus hangja. Ha eljő
a kikelet és virágszál ébred a hó
alul, otthon legyetek ti is, akiket a
nyomorúság elűzött a tűzhelytől.
Vissza, vissza Erdélybe a széke-
lyekkel.

(„Iparvédelem”)

Cs.

SZÉKELY GAZDA.

Ének a gazdaságról.

Írta P. Szenimártoni Bálint.

(3. folytatás.)

Hát az izes rétes, az Isteni kalács.
Ami többet ér,
mint ezerannyi tanács;
Hát az urak mézes-
mázos süteménye,
Mind-mind buzából lesz,
hát kinek ne kéne?
De buzádra buzát
vetni meg se próbáld,
Különb. ez régi,
ősdi szokássá vált,
Hogyha pedig földed
ugarban volt talán,
S évi pihenéssel segített önmagán,
S a négyszeri szántást
el tudtad végezni,
S egyéb takarmányban
nem volt hiány semmi,
Boldognak mondhatod
magad és a falut,
Nem nyitják ott soha
kölcsonért a kaput,
Mert a megpihent föld
új erőre kapván,
Meghozza a termést
a magon a szalmán.
Aztán a juh, marha,
disznó és ludserg,
Mind-mind javitgatják
a talajt, a földet,
Mert a sok gyim gyomot,
mivel a föld teli,
A csorda és juhnyáj pusztítja, legeli.
Hát a bus furulya
és a pásztor kürtje
Némuljon, vesszen el örökre-örökre?!
Nem, én nem óhajtom,
de mégis azt hiszem,

Hogy nemsoká csak
mesékben lesz ilyen.
Mert rendszeres üzem
s okos gazdálkodás
Többet hoz a házhoz,
mint megannyi sok más.
Igaz, hogy a munka
több lesz majd vele,
De hát mi a munka,
dalolva, fütyölve?
Sorsunk előbbre megy,
módosabbak lesziink,
Boldogság és jölet
lesz az osztályrésziink;
Ha az ugar szántást
csak azért neveted,
Hogy a fogadóban

duhajkodj, verekedj,
Bizony semmit sem ér
gyarló számításod,
Földed pusztán marad,
s magad sirját ásd.
És ha a dologtól irtózva
csak henyélsz,
A mai világban nem élsz,
hanem csak égsz.
No, de menjünk tovább,
mert sok van még hátra,
Hallgassuk meg tehát,
hogy ne vesszen kárba.
Ha buzád elődje
trágyázott földben volt,
Akkor vetésedet nem kell
megtrágyáznod,
Mert hisz így is kétes,
hátha meg fog dűlni?
Kivált ha az idő korán kezd enyhülni.
Ha pedig kerti föld,
avagy éppen berek,
Trágyázást alája ajánlani sem merek
Sőt még az elődjét
sem vetném trágyával,
Nehogy a mag
helyett fizessen szalmával.
Hanem, hogy a szeme
nehéz, termett legyen,
Superfoszfát trágyát
adnék neki menten;
Vagyis vetés előtt hinteném a földre
És így boronálnám bele a vetésbe.
Egy holdra százötven kiló
kell csak csupán,
S máris érezheted
buzádnak a sulyán.
S míg a kedves
komád buzája tizenöt,
Tiednek a sulya tizenhétre szűkött.
S ősszel a piacon lci,
a kis veres,
Buzáért, mint a tüt,
kérdesz, kutat, keres.

(Folyt. köv.)

— Fél órácskával rövidebb

lesz az ut gyorsvonaton május 1-től
Budapestre és vissza, miután Buda-
pest és Kolozsvár között európai
gyorsasággal közlekednek majd a
gyorsvonatok. Egyelőre ez is valami.
Azonban addig, amig az apahida —
marosvásárhely — székelyudvarhely —
sepsiszentgyörgy — kostancai trans-
verzális székely vasut ki nem épül,
minket egészen hidegen hagy, hogy
vajjon fél vagy teljes órával előbb
jutunk-e Budapestre. Addig a szé-
kelységnek továbbra is nyomorteljes,
visszaeső lesz a boldogulhatása.

A mai Széchenyi. Székely nyomorúság.

Pénzügyintézetek áldozatkész-sége.

(Saj. tud.) Gróf Széchenyi István az Akadémia létesítésére följánlotta volt jószágainak egy évi jövedelmét, vagyis hatvanezer forintot. Falussy Árpád nyug. főispán most a Pesti Hazai Takarékpénztár Egyesület közgyűlésén indítványt tett, hogy az intézet 886,000 korona múlt évi jövedelmének egy százalékát adja kulturális célra és egyidejűleg az ország 850 pénzügyintézetét hasonló cselekedetre hívják fel. A közgyűlés nagy lelkesedéssel, egyértelműleg magáévá tette a hazafias indítványt.

Ime, egy komoly tett: megszűni ma is a legnagyobb magyar alkotást. Az összes magyarországi pénzügyintézetek támogatásával egy-két év alatt egy milliót tevő alapot lehetne így összegyűjteni.

Az ut nyitva áll. Pénzügyintézetek becsületes hazafiságától függ, hogy felutón a nemzeti ügy meg ne álljon.

Falussy Árpád kétségtelen adatokkal illusztrálta azt az aknamunkát, amely nemzeti ügyek vidékeken folyik a magyarság rovására, mint pusztulnak el községek, mint terjeszkednek eddig magyarlakta vidékeken a nemzetiségiek, különösen a románok, akiknek munkáját a Tránsilvánia és az Albina nagy anyagi támogatással segíti elő. Ez a két intézet tíz év alatt 460,000 koronát adott kizárólag nemzetiségi célokra.

A Magyarországon levő 126 román pénzügyintézet tiszta jövedelmének nagyrésztét szintén kizárólag a románok kulturális megerősítésére adja és ezzel szemben a magyarországi pénzügyintézetek semmit sem tesznek a magyar érdekek támogatására.

Rámutatott az Országos Közművelődési Tanács munkájára, amely már eddig is megtermette gyümölcsét, de további sikeres folytatásához nagy anyagi erőre van szüksége.

A nemzeti haderő megajánlásakor Kossuth Lajos azt mondta: „Ugy érzem magamat, mintha Isten kezébe adta volna a tárogatót, mely fölkiáltja a halottakat, hogy ha vétkesek, vagy gyöngék, örök halálba sülyedjenek; ha pedig van bennök életerő, örök életre ébredjenek. Uraim! így áll e percben a nemzet önök kezében; és Isten kezébe adta a mai határozattal a nemzet életét, de kezébe adta a nemzet halálát is. Önök határozni fognak...”

Ma sincsen másképpen. Ma is élet-halál harc folyik, különösen itt Erdélyben... A tárogató megszólalt. Magyar pénzügyintézetek. tehetősebb honpolgáraink, ébredjétek! A jövő Magyarország sorsa és ebben a Tisza sorsotok függ attól, hogy miképpen határoztok!...

Puliszkát és káposztalevet ebédnek a gyermekek.

(Saj. Tud.) A sok beszéd szegénység — tartja a közmondás. Beszéljenek tehát helyettünk a tények, melyek röviden és velősen, a maguk szomorúságában tárják eléink a helyzetet.

Farkaslaka Udvarhelyvármegyében levő kisközségnek a legutóbbi népszámlálás szerint 1327 lakosa volt. Ma azonban csak mintegy 927 lélek lehet itthon. A többi 400 elment: kenyeret keresni — idegen vidékre, ki tudja hova! Csak nincs itthon. Az ablakok be vannak deszkázva. A családi ház artás felbomlott. Nem füstöl a „kürtő”. Megdőbbszerűen üres a legtöbb udvar, ház, csűr és istálló. Kihalt az élet. A gyermekek itt-ott rokonoknál és ismerősöknél sápadtan, kiéhezve szomorkodnak.

Fájó szívvel, könnyhullások között májszólják a száraz puliszkát és káposztalevet. Közbe-közbe felsóhajtának s felve, szeptegve kérdezzétek: — Mikor jön haza édes anyám? Hova lett az édes apám?...

Ugy értesülünk, hogy százas csoportokban mentek Farkaslaka, Korond, Oroszhegy, Szentlélek és más községekből Budapestre a székelyek. Egyik jön, a másik megy. A már szerzett helyet egymásnak adják át. Itthon pedig a helyzet siralmasan elszomorító képeket mutat.

Féltünk a következményektől. Féltjük a Székelyföldet, mert a földmiveléstől, az otthon megbecsülésétől elszakított székely, mikor visszatér, már egészen más igényű, más foglalkozási körbe vágó emberré válik. A mi speciális viszonyunk, szűkös anyagi helyzetünk a budapesti élettel nagyon távol áll.

Ezeket fontolgatva, mérlegelve, nem zárkoznak el az illetékes körök sem attól a nézettől, hogy a székelységnek feltétlenül itthon van a helye; itthon kell a népet foglalkoztatni, ha csak végső kipusztítását előidézni, a birtokosságot és mezőgazdaságát teljesen megsemmisíteni nem akarják...

A népnek kenyér kell, ezt tudjuk, mert látjuk, hogy kétségbeesetten keresi-kutatja a munka-alkalmat. Ha valahol egy pár szál fát az udvaron látnak, tíz-husz ember kérdegeti, hogy vajon felvágatják-e?

Ezek a kérdések életbevágó jelenségek. Ezekkel okvetlenül és minél sürgősebben foglalkozni kell.

Az egyik fővárosi bank tiszta nyereségének egy százalékát kulturális célokra szánta és az összes takarékpénztárakat hasonló cselekedetre fogja felszólítani.

Ebben az évben az így begyűlő összegeknek legjobb helye volna az árvíz által sújtott és hova-tovább mind nagyobb nyomorúságba jutó népnél.

A kultúra égetően szükség, de az éhez, nyomorgó nép korgó gyomrának kielégítése, mindenek előtt való követelmény...

Ezeket jó lesz figyelembe venni az összes vezetésre hivatott köröknek. Mert ha most még nem is lázad az nép, azért a pusztulás elrettentő és soha helyre nem is hozható nyomokat hagy maga után...

HIREK.

— **A képviselőválasztó kerületek új beosztásáról** Sándor János belügyminiszter törvényjavaslatot nyújtott be a képviselőházhoz. A javaslat 435 kerületet, tehát az eddigieknél 22-vel többet állapít meg. Az öt székely vármegyében Csík- és Udvarhelyvármegyék kivételével, a hol az eddigi 4, illetve 5 kerület megmarad, a többiekben kevesebb lesz a választókerületek száma. Háromszéken 7 helyett 5, Marostordában 5 helyett 4 és Torodarányosban 4 helyett 3 kerület van tervbe véve a javaslatban. Marosvásárhely törvényhatósági joggal bíró városban az eddigi 2 kerület szintén megmarad.

— **Kir. tanácsos.** A király Csánky Gyula, Háromszék vármegye kir. tanfelügyelőjének a királyi tanácsosi méltóságot adományozta.

— **Rosszul kezdődött** az újév népszaporodás dolgában Székelyudvarhelyt. Nemcsak a nyomorúság üzi, hajtja hazájából a székelyt, hanem még a vén kaszás halál is segít pusztítani. Ez év első hónapjában meghalt 20 férfi és 12 nő, összesen 32. Született 6 leány és 10 fiú, összesen 16. Tehát az elhaltak száma kétszeresen felülmúlta a születéseket. Gyenge vigasztalás az, hogy a halottak közül öt kórházi, tehát nem helybeli volt, mert így is tizeneggyel több az elhaltak száma. Itt említjük meg, hogy január hó folyamán házasságot hét pár kötött.

— **Választások.** Háromszék vármegye törvényhatósági bizottsága Bárány Szentkereszt Béla főispán elnöklésével tartott közgyűlésén árvaszéki elnöknek: Könczey Benedek, ülnöknek: Dr. Kozma Balázs és Dr. Barabás Albert, aljegyzőnek: Dr. Tompa Sándor, árvaszéki jegyzőnek: Roediger Ernő, szolgabírónak: Pásztohy Dezső választott meg.

— **A muszka hölgyek** — hír szerint — az arcukra most már madarakat, virágot és gyümölcsöt s esetleg tisztára dekoratív rajzokat festenek. Ez a különleges bolondéria — állítólag — a fátyol ellen irányul, amelyet az új divat feleslegessé tesz. Hogy ez az örökség vajjon el fog-e terjedni? Valószínű. Hiszen egy bolond százat csinál — tartja a közmondás. Az első hölgy, aki a divatnak behódolt, mint híre jár, arcára — egy egész papagályt festetett. (Jobb lett volna talán egy — számár... Szédő-gyerek.)

— **Nagy hangverseny** előkészülete van folyamatban Csíkszeredán. E hó 15-én a „Kolozsvári Egyetemi Énekkar” fog szerepelni A társadalom minden rétege a legnagyobb érdeklődéssel várja e ritka művészestélyt. Az énekkar székelyföldi hangverseny körútjában keresi fel Csíkszeredát is a többiek között.

— **Kitüntetés.** A király Dr. Polányi Tuzson János egyetemi magántanárnak a bemutatott címert adományozta.

— **Az oláh Kultur-Liga,** mely Romániában működik és amely a románok faji gazdasági és kulturális érvényesülése érdekében már évek óta nagyméretű akciót fejt ki és a külföldön élő románokkal a legszorosabb összeköttetésben van, mint a „Nagyszebeni Ujság” értesül — legközelebb megint nagyszabású munkára készül. Programjába ugyanis ezúttal az Ausztriában élő románok ügyét vette fel és egész Rumánia területén agitációs gyűléseket szándékozik tartani, amelyeken főleg a bukovinai románok helyzetét tárgyalja. Nekünk sem ártana az etelközi magyarok ügyével foglalkozni — a Barabás Endre dévai áll. tanítóképző-intézeti igazgató és Brassay Imre gyergyóbékási plebános által kifejtett irányban. Tatár-rabság sorvasztja testvéreinket. Vajjon lesz-e, aki meghallja segélykiáltásukat? A vér vizzé talán csak nem válhat!...

— **A községi takarékpénztár** eszméje mind nagyobb tért hódít. Ma a Vármegyei Tisztviselők Országos Egyesülete által kiküldött bizottság tartja ülését Budapesten és nevezetes érdekessége lesz e szaktanácskozásnak, hogy a vármegyei tisztviselők díszelnöke: Wekerle Sándor titkos tanácsos fog azon elnökölni és nagyobb előadást tartani a községi takarékpénztárak ügyéről.

— **Vámhivatali kinevezések.** A pénzügyi miniszter Turóczy Imre kézdivásárhelyi Turóczy László fiát, fiumei vámhivatali tisztet, eddigi államháztartás-fővámhivatali tisztnek, Pap Árpád vámszedőt a gyergyóbékási mellékvámnál a X. fiz. osztályba, Bálint Albert ellenőrt a sósmezői mellékvámhivatalnál a XI. fiz. o. segédtisztnek nevezte ki.

— **A bankráta száll,** száll lefelé és a közgazdasági vérkeringés hova-tovább öröndetesebb lüktetést nyer. Az Osztrák-Magyar Bank február 4-étől ismét egy fél percenttel alább szállította kamatlábát. Tehát most négy és fél százalék a bankráta.

— **Gazdasági előadások** folynak Gyergyószentmiklóson a gyümölcsészet, állattenyésztés, állati betegségek stb.-ről. Az előadásokat a gyergyói gazdasági egyesület rendezi.

— **A tisztviselői társaskör közgyűlése** Folyó hó 1-én este 6 órakor nagy részvétellel és élénk érdeklődés mellett tartotta a székelyudvarhelyi tisztv. társaskör közgyűlését. A

előké-
zeredán.
gyeteni
ársada-
nagyobb
művész-
li hang-
Csik.

Dr Po-
ni ma-
cimert

mely
hely. a
kultu-
már
ajt ki-
kal a
van,
Jóság"
nagy-
amsu-
riában
egész
ülése-
yeken
yzetét
a az
oglal-
dévai
tó és
ános
bság
esz-e.
kat?
nem

ztár
ódit.
Or-
ldott
esten
z e
vár-
őke:
fog
dást
árak

sek.
me
fiát,
i ál-
szt-
yer-
fiz.
rt a
XI.

le-
ngés
tést
feb-
ttel
hát
nk-

sok
a
lati
kat
ezi,
ör
ra-
ek-
ar-
A

közgyűlés helyeslően vette tudomásul az elmúlt év eredményeit s a tisztikarnak amidőn felmentést szavazott, egyidejűleg jegyzőkönyvi közszónetét kifejezte. — A tisztikar betöltése előtt a közgyűlés egyhangú lelkesedéssel Ugron János főispánt védnöké, Kövesdy József pénzügyi tanácsos, helyettes pénzügyigazgatót pedig tiszteletbeli elnöké választotta meg. A lelépett tisztikar pár kivétellel újbó választatott. Ujjonnan választottak: Puskás Lajos titkára Dr Kassay F. István ügyészé Máthé Gyula pénztárnokká László Albert és Izsák Sándor gazdákká. A közgyűlést a társaskör szokásos évi társasvacsorája követte, amely ez évben az eddigieket jóval felül haladó szép és emelkedett hangulatban folyt le. A társas vacsora fényét emelte, hogy azon Udvarhely vármegye főispánja és alispánja, a tisztviselők zöme és a polgárság számos tagja részt vett. A szokásos serleg-köszöntőt Kövesdy József pénzügyigazgató-helyettes, pénzügyi tanácsos mondotta, s rajta kívül a tisztviselők hivatásáról, a polgárság és tisztviselői kar együttérzésének szükségességéről több, magas nivóju pohárköszöntőt tartottak Ugron János főispán, Embéry Árpád társasköri elnök, Puskás Lajos titkár, Kassay F. István ügyész és még számosan. Kövesdy pü. tanácsos helyes irányu serleg-köszöntőjét a „Székelyország“ első helyén közöljük. Vajha máskor is élvezhetnők az illusztris tisztviselő színmagyar érzésű irodalmi termékeit!

— **Polgári fillérestély.** A székelyudvarhelyi polgári önképző- és segélyző egyesület e hó 10-iki fillérestélyén énekel: Szabó Gáborné főszolgabíróné, szaválnak: Varga Mariska és Szánthó Dénes, előadást tart: Kerestély Gyula, Bardócz József és Győri Vilmos, valamint tragikomédiázik: Keleti Sándor. Rendezők: Kassay Rózsika és Laiber Rózsika.

— **Az Árpád-szobor** — mint a Brassói Lapok értesül — nem marad muzeális tárgy. Gróf Miksa Zsigmond, Brassó vármegye főispánjának előterjesztésére a cenki emléket kormány közeli időben helyreállíttatja. Erre főispán határozott ígéretet kapott.

— **Az élelmes szászok** nemcsak takarékoság, pontosság tekintetében, de már vasutjaik révén is mintával szolgálnak. A szász vasutak kocsiyait ugyanis az üzmkörzetükben tartozó városok és vidékek legszebb pontjairól folyvást művészi fényképekkel díszítik. Több, mint 20 vonalon közel 100 különböző fénykép díszíti a kocsikat. Ujabbán pedig berendezkednek az összes vonalakon s az egész országból összeszedett, különös művészi értékkel bíró fényképek kifüggesztésével igyekeznek az utazóközönség figyelmét kíváncsiságát az illető helyek megtekintésére felhívni. Ezt az ügyes példát nálunk sem ártana követni. Az E. K. E. honismertető céljait így lehetne a legbiztosabban elérni.

— **Ezer embert** helyezett el a székely kirendeltség a múlt évben károsodással sújtott községek lakosságából. Az elhelyezettek mind egyike Amerikába vagy Romániába akart kivándorolni és csak a kirendeltség akadályozta meg, hogy Erdélyt megint ilyen nagy emberanyag veszteség érje. Igen jó felfogásra és helyes érzékre vall, hogy a kirendeltség csakis gazdasági munkára irányította az elszállított székelyek foglalkozási körét. Ezzel a mintaszerű gazdaságokban alkalmuk lesz a helyes gazdálkodást elsajátítaniok és itthon bevezetni azt, ami ide talál. Mert hát a Csekönics-, Serényi, Mikses és Kégl-féle uradalmakban, bőven lehet ám tanulni, ha különösen ott valaki erre terhelné figyelmüket.

— **A tusnád-fürdői gyógycsarnok** felépítése iránt mozgalom indult. Remélhetőleg az állami teljesíteni fogja a fürdő szövetkezet kérését s még a szezon beállta előtt felépíthetik a gyógycsarnokot.

Nagyidők tanuja. Angyalosi Forró Pál 48-as főhadnagy elhalt Sepsibesenyőn. Halála kiterjedt, lökelő rokonságot borított gyászba.

— **Az ügyvédek** Kézdivásárhelyt is megszáporodtak 1911-ig mindössze 12 ügyvéd volt, most pedig 26 van. A brassói ügyvédi kamarában 155 ügyvéd közül 16 szász, 36 oláh nemzetiségű s így a tagoknak csak egyharmada (52) nemzetiségi, 103 magyar.

— **Halál a magyarokra!** E kiltással rohantak reá Magyarok község vasuti állomására a falu oláh lakosai. Összerombolták az állomás berendezéseit, meg akarták ölni a személyzetét akik idejében Orosziba menekültek. Miután a felvadult oláhok vért szomjaztak, a Magyaróban levő egyetlen magyar: tíz éves cipész-inast akarták kivégezni, de szerencsére a csendőrség ezt a kegyetlen vadságot megakadályozta. A marosvásárhelyi törvényszék Grof Lázár táblabíró elnöklésével napokig tárgyalta az oláh vérengzők bűnperét. Negyven vádlott felett ítélezett. Lázítás és izgatásért Ádám Juon és Ádám György 1—1 évi börtönt, Mendelsák Márton 8 havi fogházat, 33 társuk pedig hat, illetve négy havi fogházat kapott.

— **A nemzetiségi tengerben** egy darabka hazafias szigetet képez a „Nagyszebeni magyar iparos ifjusági önképző egyesület“, mely évi közgyűlést most tartotta. *Szigetvári* László korelnök és *Rab* Domokos korjegyző közreműködésével újra alakították a vezetőséget. E szerint elnök: id. *Székely* György, alelnök: *Datky* Árpád, titkár és karnagy: *Régiusz* József, jegyzők: *Bencze* László és *Boros* Árpád, pénztáros: *Dincer* Károly, ellenőr: *Bogáthy* József és gondok: *Daróczi* László. A választmány is majdnem mind a régi tagokból alakult.

— **Az ipar és kereskedelem** a pénzkrisis küszöbön levő megszűntével, előre láthatólag nagyobb lendületet kap. Az ipari és kereskedelmi élet ismét új erőt vesz. Ebből kifolyólag különösen érdekesnek ígérkezik a Budapesten, ez évi március 31-ike körül rendezendő Tavaszi vásár, amelyen a hazai termelők teljes készítséggel fognak megjelenni. A székelyföldi kereskedelmi és iparkamara a vásár megtekintését a kereskedőknek melegen ajánlja s arra kéri őket, hogy halasztható rendelkezéseiket tartsák fel a Tavaszi Vásár alkalmára.

— **A cipésztanfolyam** — mely Csikszeredában január 6-án vette kezdetét *Balla* Antal nyíregyházai szakoktató vezetésével — e hó 5-én befejező vizsgát tartott s azon 25—30 csikszeredai és vidéki kisiparos nyert további képzést.

— **A hazafias alapítványokból** a m. kir. honvédség számára több hely betöltendő. Bővebb tájékozódás az egyes városok katonai ügyosztályánál nyerhető.

— **Tusnád-fürdőn** özv. Tóth Lajosné, akinek férje a szabadságharcban hadnagy volt s csak néhány hónappal ezelőtt halt meg, egy hétig feküdt ravatalon, miután vita támadt az eltemetés kötelessége körül.

— **Az orsz. munkásbiztosító pénztár** Budapesten tartott közgyűlésén újra alakult a tisztviselői kar és választmány Dr Diószeghy József min. oszt. tanácsos elnöklésével. Az igazgatóságba a munkások sorából a Székelyföldről egyedül ifj. *Nagy* Elek (Sepsiszentgyörgy) került be.

— **Leégett a kantin** Gyergyóalfalu fatelepén, hol nagyobb mennyiségű áru volt felhalmozva. Dr *Deér* Kálmán parancsnok vezetésével kivonult a gyergyószentmiklósi tüzoltóság és a tűz tovább terjedését megakadályozta.

— **Egy sereg orosz** vezérkari tisztt — mint a XII. hadtest parancsnoksága értesült — álnéven, munkásnak öltözve, utazó ügynökként járva, sorra látogatja azokat a városokat, ahol főleg a tüzerek állomásoknak s ahol erődítmények vannak. A hadtestparancsnokság rendeletben utasította az illetékes köröket a kémek feltartóztatására.

— **Az oláhok és magyarok** a székelyföldi vármegyékben így állanak: Csikban 125,888 magyar,

18,032 oláh; Háromszéken 123,581 magyar, 22,963 oláh; Marostordában 11,376 magyar, 70,192 oláh; Marosvásárhelyt 22,790 magyar, 1707 oláh; Tordaaranyosban 44,630 magyar, 125,668 oláh; Udvarhelyvármegyében 118 ezer 458 magyar és 2840 oláh lakosság van.

— **Kötelező cserebogárirtás.** Négy éve annak, hogy a cserebogár olyan óriási pusztításokat végzett az országban. Egész vármegyék gyümölcsét tönkretette. Ellene egyedül Abauj-Torna vármegye védekezett rendszeresen. Nemcsak kötelezővé tette mindenkire nézve a cserebogárirtást, de egyszersmind gondoskodott a rendelet szigorú végrehajtásáról is. A vármegye szabályrendeletét a kormány is jóváhagyta, legujabbán a megye megküldötte a jóváhagyott szabályrendelet másolatát az összes törvényhatóságoknak. A megkeresésre eddigelé csak Sáros megye válaszolt, melynek a cserebogarak kötelező irtására vonatkozó szabályrendeletét a belügyminiszter szintén jóváhagyta.

— **Gyengeelméjük gyengetehetségük felvétele.** A borosjenői (Arad m.) gyógypedagógiai nevelő és foglalkoztató állami intézetben az 1914/15 tanévben több gyengeelméjű és gyengetehetségű növendék vétetik fel. Szegénysorsuak ingyenes elhelyezést nyernek, Prospektust ingyen küld az intézet igazgatója: Csapó György.

— **Tűz a bármegyei kórházban.** Szeredán délben veszedelmes tűz támadt Székelyudvarhelyt a vármegyei kórház padlásán, közvetlen a női betegek osztálya felett. Egy kémény falazatba hibásan beépített gerenda fogott tüzet, mely lappangva terjedt tovább a stukkatur felső és alsópadlása között. A kórház személyzete a padlásról lecsapódó füstre lett figyelmes s szerencsére még idejekorán fedezték fel a tüzet. A kórház iroda azonnal jelentette telefonon a rendőrségnek a veszedelmeit, honnan az összes szolgálattelvő kivonultak; egyidejűleg értesítve a tűzoltókat is, akik egy szivattyúval szintén megjelentek a helyszínen s a veszedelmet megakadályozták. Legnagyobb baj volt a kórházi betegek közt támadt ijedtség, akiket a veszélyeztetett szobákból át kellett szállítani a kórház épület másik szárnyába. A kár 3—4 száz korona, mely biztosítás révén megtérül.

— **A földgáz hasznosítása.** *Bizony* László hosszabb cikkben válaszol több erdélyi újságnak a földgáz ügyében elhangzott panaszos felszólalásokra. Kijelenti, hogy *Sándor* János belügyminiszter hathatós közreműködése mellett megalakult a Kisküküllő vármegyei földgáz részvénytársaság. A földgáz csővezetéke már készül. Tordán az iparvállalatok egész sora fog a közel jövőben megidulni a földgáz üzembevitelével. A Szolvay-művek már be is vannak rendezve, a kazánok készek a föld-

gázzal való fűtésre; a nagy veztek pedig Sármástól Tordára csakhamar funkcionálni fog épen úgy, mint a Marosujvárra irányított földgázvezeték. Van tehát remény arra, hogy a sok milliós kincs valamikor mégis értékesülni fog.

— **Újabb drágulást** hoz a fővárosi központtól távol eső Székelyföld közönségére az a kartel, melyet a szállítók kötöttek. Az eddigi olcsó tarifát megszüntetik és helyében az ország egész területén a kartel jóval nagyobb traifái lépnek érvénybe.

— **Köszönet.** A székelyudvari helyi állami polg. leányiskola január 24-iki műsoros estélyének bevétele 585 K 15 fillér. Felülfizettek: Dr. Urbányi István törzsorvos 10 K, Dr. Sebessy János alispán 8 K, Pál István apátplébános 5 K, Dr. Szöllősi Ödön 10 K, Vajda Ferenc esperes 2 K, Szentkirályi Árpád 1 K, Kovács János 2 K, Dobó Zoltán 1 K, Bíró Dénes 1 K 40 fillér, Pál János 1 K, Pék Józsefné 1 K, Csillag Józsefné 3 K, N. N. 40 fillér. Fogadják a nemesszövület adakozók, valamint azok, kik az estélyen megjelentek, a tanfolyamot köszönetét.

KÖZGAZDASÁG.

Az Agrár takarékpénztár részvény társaság Marosvásárhelyt az erdélyi részek legnagyobb magyar pénzügyi intézete folyó évi január 29-én Bárány Ákos elnöke alatt tartott igazgatósági ülésén állapította meg 1913. évi mérlegét, melynek adataiból örömmel mutathatunk rá arra, hogy az intézet az elmúlt évben is úgy a helyi piacnak, mint fiókhálózatán révén az egész Székelyföld hiteléletének neves és számottevő faktora maradt.

Az elmúlt évet jellemző méreteiben és tartósságában egyaránt abnormális pénzügyi dacára az Agrár takarékpénztár anyaintézete: A Magyar Agrár és Járulékbank R. T. támogatásával egynegyedmillió koronával vett részt Marosvásárhely sz. kir. város kölcsönszükséglete fedezésében és elvállalta a válsággal küzdő marosvásárhelyi Polgári Takarékpénztár és Hitelszövetkezet, valamint a gyergyószentmiklósi Hitelintézet szanálását. A kiskereskedők, kisiparosok, állami-, városi- és magánhitelintézetek hitelszükségletei kielégítésére Hitelegyletet alapított. Váltótárcáját több mint egy félmillió koronával 14 millió 325 ezer koronára gyarapította. Értékpapír állománya egy millió 689 ezer korona. (Az elmúlt évben 1 millió 106 ezer korona.) Jelzálogkölcsönök 4 millió 496 ezer korona. Betétek és folyószámlabetétek 9 millió 336 ezer korona, ami az elmúlt évhez képest 706 ezer korona emelkedést jelent. Az elért nyereség az áthozatallal együtt 308.802 K 36 fillér az előző évi 282.111 K 12 f-el szemben. A tartalékok az idej. dotációval együtt 840.000 koronára rugnak és így 64.986 koronával emelkedtek. A nyugdíjalap növekedése m. e. 36 ezer korona és annak álladéka most 237 ezer korona. Az osztalék most is nyolcszázalék, azaz tizenhat korona lesz részvényenként. A

zárszámadás lapunk legközelebbi számában lesz közzétéve, valamint a folyó hó 15-re kitűzött közgyűlés tárgysorozata is, mely utóbbiban benne foglaltatik az igazgatóság indítványa a Részvénytőke újabb felemelése iránt is.

Az Agrár Takarékpénztár üzleti tevékenysége 10 fiókintézetével és affilációival továbbra is oly nagy arányokba fokozódott, hogy indokolva van a részvénytőke megfelelő további felemelése, melynek sikerére nézve biztosíték az eddigi kétszeri tőkeemelés, ami or. a kibocsátott új részvények mindkét alkalommal igen könnyen helyeztettek el. Az eddigi két millió töltött 500 ezer koronával két és félmillió koronára kívánja az intézet igazgatósága növelni. E célra kibocsátatik 2500 új részvény, a mire nézve a régi részvényeseknek 575 koronával elővételi jog biztosított. Ezenkívül 4 korona kiállítási díj fizetendő részvényenként. Négy régi részvény után egy új részvény jár. A részletes feltételek a vonatkozó hirdetményben fel lesznek sorolva. Az új részvények jegyzése és átvétele már előre is biztosítva van.

Szöke Mihály a székely viszonyokról

nagyérdekű cikket írt a „Köztelek” ez évi 10. számában. Minden során meglátszik, hogy Komáromból is székely testvéri szeretettel érdeklődik népünk sorsa iránt.

Ez a cikk így szól:

Szöke Mihály (Komárom) szerint a segítések címe alatt a viszonyok felületes ismerete miatt a székelynek több kárt tettek, mint hasznot. A valóságos székelyek ősi erényei: becsületessége és szorgalma közismertek. Egyes hibákból az egésze következtetések nem vonhatók. Az Alföldre szállított székely béresekről, selyemgyári munkásokról legnagyobb elismeréssel nyilatkoznak munkaadóik. Azt azonban aláírja ennek dacára is, hogy a székely nem tud gazdálkodni, mert nem volt, aki őt erre megtanítsa. Mindenkitől, mindentől el volt hagyatva és csak őseiktől örökölt nemes tulajdonságainak, szívósságának, igénytelenségének köszönheti, hogy annyi vész és vihar közt, minden oldalról idegenek közé ékelve magát fenntarthatta.

A székely nép — írja Szöke Mihály többek közt idejekorán megérezte gyermekei nevelésében rejlő egyetlen mentességét és kis jövedelméből legalább egy gyermekét taníttatta. Hogy a papság, tanítósg a kulturmunkából alaposan kivette a maga részét, ez bizonyos. De ez a papság, ez a tanítósg, mind a székely nép gyermekeiből került ki. Mindenféle segélyakciót egybefoglalva, a székely nép mentésében akkora eredményt nem értek el, mint amekkorát az iskolák fölmutatnak.

A székely nép közt ősidők óta voltak egyesületek. „Esztena-társaság”, „Fűrész-társaság”, „Tizesbíró-ság”, „Gazdák gyűlése”, „Különféle

vallási társulatok”. A székely menőknek be kellett volna hatolniuk ez egyesületek tanulmányozásába és ott kellett volna munkát folytatniuk, ahol a székelyek ezeket saját erejükből az újabb törvények és áramlatok miatt tovább már nem folytathatták. Furfangra, szabálytalanságokra a viszonyok ismerete nélkül készült törvények és rendeletek kényszerítik gyakran a székelyt. Csak pár nem rég történt ilyen esetet hozok fel példaképpen.

Az arányosítási törvény kimondja, hogy a közös havasi erdő és legelőterületekből birtokaik arányában csak azok részesülhetnek, akiknek az illető közös havas- és legelőterületekhez tartozó közsgben belsőségük van (lakóház belső telekkel). Csikszentmárton és Csiksekefalva közvetlen egymás mellett fekvő községek, lakósaiknak birtokai a két határban összevissza fekszenek. Egy csiksekefalvai lakosnak 20 kat. hold birtokából 3 hold fekszik Csiksekefalva, 17 hold Csikszentmárton határában. Az arányosítási törvény szerint, mivel nevezettnek csak három holdja van Csiksekefalva határában és Szentmárton közsgben belsősége nincs, a közös havasokból és legelőkből csak 3 hold után kap részesedést míg birtokának nagyobb része után semmit sem. A 3 hold után alig legeltethet 2 db marhánál többet s így az eddigi 15 darabból álló marhaállományát kell apasztania. Ilyen eset vagy 90 fordult elő a közsgben. A birtokosok legnagyobb része úgy segített magán, hogy vett Csikszentmártonban belsőséget olyan szegény emberektől, akiknek a belsőségen kívül alig volt valamiféle, ez alapon az illetők a Szentmártonban fekvő birtokaik után is megkapták a megfelelő arányt. Mikor nem volt elég eladó belsőség, történtek névleges eladások úgy, hogy csak telekkönyvileg vették meg a belsőséget, de a haszonélvezetet eladó tovább is bírta.

Lássunk egy esetet a helyes rendeletek rossz végrehajtására is.

Egyik gazdasági felügyelői rendelet az 1911. év őszén a juhok egy évi meddőségét és az ezzel járó károkat idézte volna elő, ha a székely furfang ki nem fog rajta. Szabályrendelet értelmében a közös nyájában október hóban a kosokat vizsgálat alá veszik és csak azokat engedik az anyákra, amelyek a rackajellegnek megfelelnek. Ez eddig helyes igen ám, de ezzel eddig senki sem törődött, a gazdák olyan kosokat hagytak meg, amelyeket saját bírálatuk szerint alkalmasnak tartottak „magnak”. Egyik vizsgálatnál többet alkalmatlannak találtak, így igen sok nyáj kos nélkül maradt, mert új kos beszerzésére már nem volt idő, ha pedig a hágatással várnak, az eddig követett és egyedüli helyes tenyésztési eljárást megzavarják. A gazdákat idejekorán, tehát tavasszal kellett volna felvilágosítani, hogy minő kosokat hagyjanak meg, melyek felelnek meg hivatalo-

san is a racka-jellegnek, erre téli előadások alkalmával elég alkalom lett volna. A gazdák szerencsére a rendeletet kijátszották, így lett bárány lett turó!

Nagy hiba az is, hogyha tagositanak, az eddigi gazdálkodási rendszernek meg kell változnia de nincs, aki a népet az új birtokhasználati módra bevezesse, nincs aki a vetésforgóról felvilágosítást adjon. Ezért egyes községek határa a nyár folyamán valóságos acaterdőhöz volt hasonló. Akit arra vezet a sors, nézze meg Csik vármegye tagositott községeinek határát. Vetőgépeket, ekéket osztanak ki, de nincs, aki azok használatát megmutassa. Gazdaköröket alakítanak, de nincs aki ezekben életet öntsön. Tétlenül tölti a székely az időt egész télen át, mert az erdőkből kifogyott, de bezzeg, amíg ez volt, furt, faragott, fáradt egész télen át is. Most nincs aki új munkaneműket nyisson neki. Uradalmak, gazdatisztek, akikről gyakorlati gazdálkodást tanulhatnának nincsenek.

Szerk. üzenetek.

Cukrásznak Szeged. Panaszos levelére mi mást nem ajánlhatunk, minthogy költözzék Székelyudvarhelyre. Önálló, rendes cukrászda itt még nincs. Pedig hát e város intelligencia tekintetében — aránylagos számításal — az országban első helyen áll. Vármegyei székhely s a hivatalok és iskolák egész sorozata van összetömörülve. A legújabb népszámlálás adatai szerint lakossága a tízezeret meghaladja. Nyugodtan eljöhét. Itt egy szolid, kizárólag a cukrászattal — a mai követelményeknek megfelelő szakértelemmel — foglalkozó üzlet, biztos megélhetést nyer. Ne hallgasson senkire. Aki ennek az ellenkezőjét állítja, az nem ismeri a viszonyokat vagy célzatosan félrevezeti. Hiszen az asszonyoknak országos vásárok idején egész évnegyedre való mézest kell beszerezniük, hogy a cukrászda hiányát pótolhassák. Még sok ehhez hasonló kellemetlenséget említhetnénk, de — azt hisszük — ebből is eléggé következtethet az idevaló viszonyokra.

J. J. Szamosujvár. Az egész évre beküldött előfizetést köszönettel vettük. A sajnálatos kezelési hiba miatt történt mulasztásért szíves elnézését kérjük. Most már intézkedünk, hogy a lap pontosan küldesék.

Cs. Gy. Bp. Nagy örömről és hazafias buzditásunkra szolgál, hogy az »Iparvédelem« is oldalunk mellett áll a székely érdekek felkarolásánál és vele egy nézetten lehetünk a népnek itthon való foglalkoztatásának oly fontos kérdésében. — Intézkedünk az elmaradt szám megküldése iránt. A helyes közleményt mai számunk hozza. További nagybecsű támogatását és lapunk jóindulatu ajánlását kérjük. Szíves köszönet és székely testvéri üdvözlés!

Nyomtatva és kiadja BETEGH PÁL
könyvnyomtató int. Székelyudvarhely.

Betegh Pál

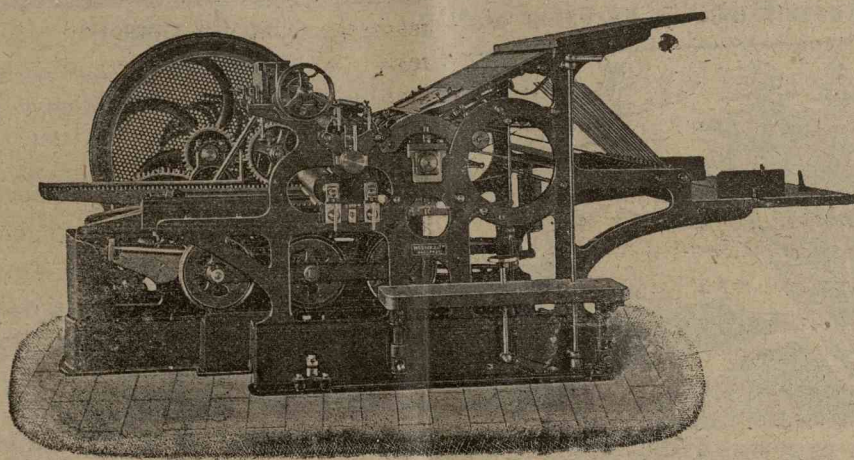
villamos erőre berendezett,
modern betűkkel, diszítések-
kel és különböző gépekkel

==== dúsan felszerelt =====

**könyvnyomtató és könyv-
kötő intézete,**

könyv- és újságkiadó vállalata

Székelyudvarhelyt, Kossuth-u. 31. sz.

Készít mindenféle könyvnyomdai
munkát a legegyszerűbbtől a leg-
diszesebb kivitelig minimális ár-
===== számitással. =====

Községi, körjegyzői, egyházi, tanügyi,
ügyvédi, pégrehajtói és magánügyi
kész nyomtatványok székelyföldi leg-
nagyobb raktára.

**Vidéki megkeresésre azon-
nal válaszol. Költségjegy-
zékkel díjtalanul szolgál.**

Telefon 15. sz.

Telefon 15. sz.

Elegáns ujdonságok BAL-és ESTÉLYI- CIPŐKBEN.

TURUL CIPŐ GYÁR R.T.
A MONARKIA LEGNAGYOBB CIPŐGYÁRA.

FIÓKRAKTÁR SZÉKELYUDVARHELY,
KOSSUTH-UTCA 9.

20.000 PÁR HETI GYÁRTÁS.

130 SAJÁT FIÓKTELEP.

Tanító vagy? Akkor használd a Módszeres Szépirási Irkát, melyeket a székelyudvarhelyi tanítók szerkesztettek. Eladási árából 10,00 a Tanítók Otthonát illeti. Hét féle mintában 2 és 4 füllér darabja. Páratlanul finom a papírosa, célszerű a beosztása. Kapható Betegh Pál kiadónál Székelyudvarhelyt.

Jó ételek, jó italok,

szolid árak! Kényelmesen ujonnan berendezett vendégszobák kaphatók Székelyudvarhelyen a Kossuth-utca 8. házszám alatt

Olcsón haszonbérbe adom 6 évre az etédi határban levő **130 hold birtokomat** lakházak-istállókkal és mindenféle gazdasági eszközökkel, folyó évi február 1-étől kezdődőleg. **Gagy Lajos Etéd.** 4-6.

Villamos fűtőgép áll a közönség rendelkezésére Székelyudvarhelyt. **Gál József** Deákter 3. sz. és **Csont Lázár** Budvár-u. 2. sz. Fischer Adolftól megvásárolták és fűtésre bejelentéseket bármikor elfogadnak. 2-3

levő **SZARVAS** című vendéglő- és szállodában — Az új tulajdonos: **Kroner Mihály**

BUTOR.

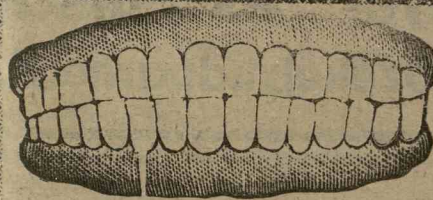
Aki jó és tartós butort akar vásárolni, az forduljon hozzám **BALÁZS KÁROLY** butorkereskedőhöz, hol raktáron vannak remek kivitelű kőris, cseresznye, tölgy, szil és diófa háló szobák és ebédlőberendezések vas- és rézbutorok, márvány mosdók és felszerelések. Saját műhelyemben készítek a legfinomabb modern berendezések izléses és tartós kárpitos áruk, szalon és angol börgarnitúrák és esztélygályos áruk. Minden munka jótállás és szigorú felelősséggel mellett készül! A helybeli ipar érdekében szíves pártfogást kér.

Balázs Károly
asztalos, esztélygályos, kárpitos és butorkereskedő.

Sok betegséget elkerül,

megelőz, s ha a baj beütött, ottthen önmagán is segíthet az **ÉLET KÖNYVE**

állandó házi orvos módszerével. — Posta-utalvány szelvényen azonnal rendelje meg. — Három koronaért bérmentesen küldi a „Székelyország” 48-as politikai „székely újság” kiadóhivatala Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 31. sz. alatt. **NE FELEDJE EL!** Három koronaért önmaga és családtagjai életét is a haláltól megmentheti.

Fogászati műterem

SZÉKELYUDVARHELYT, a volt Központi-szálloda I. m. 4. ajtó

Szolid árak!

Pontos kiszolgálás!

Van szerencsém a n. é. közönséggel tudatni, hogy Székelyudvarhelyre megérkeztem és ez évi március 5-ikéig fogok itt tartózkodni. — Ezen idő alatt végzek minden a fogászat terén előforduló teendőket, u. m. mindenféle

fogtömést (plombázást) és fogcsinálást.

Ugy egyes fogakat, mint egész fogsort rágásra használhatóan, a gyökérnek a szájból való eltávolítása nélkül, ugyisint ARANY foglalatokkal is.

Arany fogkoronát, hidmunkát szájpadlás nélkül, valamint nem jól illő fogsorok átalakítását

Minden munkát a legjobb kivitelben készítek el és az általam végzett munkáért több évi jótállást vállalok.

Fog- és gyökérhúzást a legkényelmesebb bántásmód mellett végzek. Fogak alapos tisztítása.

Kiváló tisztelettel:

SPRINGER M.

vizsgázott fogtechnikus.

Aspirin tabletták

fej és fogfájásnál, influenzánál, rheumánál stb. elismert fájdalomcsillapítószer: A valódi Aspirinnek sok az utánzata, azért kérjük, hogy az Aspirin „Bayer” féle **Aspirin tabletták** alakjában szerezzék be. Eredeti csomagolás 20 tabletta á 0,5 gr. 1 kor. 20 fill. Minden tablettán az Aspirin szó látható.

Kiadó lakás

Bethlen-utca 63. ház sz. alatt az emeleten

3 utcai, egy udvari szoba

berendez., konyha és kamara 1914. év ápril 24.

értekezni.

Dézszy Antal

tulajdonosnál.

Wotan

Lámpa

A legjobb és a legtar. osabb drótszálas lámpa.
Huzott drótszállal 75 % árammegtakarítás.

Kapható villanszerelési üzletekben, villanytelepeken és a MAGYAR SIEMENS-SCHUCKERT-MŰVEK-nél, Budapest, VI., Teréz-körút 36. Gyár-utca 13.